

Proti koncu preteklega stoletja je vladala na Francoskem velika prekucija. Uporna druhal je umorila kralja in njegove priveržence, ter mnogo plemenitih družin pahnila v največo nesrečo. V tem času je živel onkraj Rena*) prav blag in plemenit gospod, vitez Topolovski. Imel je ljubeznjivo ženo in dvoje otrok: Karola in Minko. Koj v začetku grozovitega upora je vitez Topolovski sè svojimi zapustil glavno mesto Paris, in se podal tje blizo Rena na svoje posestvo. Tamkaj je zadovoljno in tiho preživel srečne dni. Skerb je imel le za svojo družino in za podložne, ki so bili veseli, imeti ga toliko časa v svoji bližini; ker prej je le kakih par tednov mudil se na svojem posestvu. Bil je pa res dobrotljiv svojim podložnim.

Tukaj v samoti je imel čas, sam podučevati svoje otroke. Najraje je učil verouk, ker bil je prepričan, da le vera zamore človeka osrečiti in mu podeliti pravo veljavo, ter tolažiti ga v nesreči in nadlogi. Blaga gospa — mati je bila rada na-

*) Reka, ki je takrat mejila Francosko od Nemčije.

vzoča pri keršanskem nauku, in je sem ter tam pristavila kako modro in podučljivo besedo. Vitez je rad govoril o božji previdnosti in o zaupanju v Boga, kar je bilo prav primerno za otroke, posebno v tistem razburjenem času. Materi sta se otroka prav smilila, češ, Bog ve, kaj ju še čaka. Vendar je zaupala v nebeškega Očeta, ki vse ljudi z enako ljubeznijo objema. Otroka sta te nauke pazljivo poslušala in si jih v srcé utisnila — zakaj kar iz serca pride, tudi v serce ide — in sta bila kljub bližnjim nevarnostim vendar vesela in zadovoljna.

Razun veronauka je podučeval vitez otroka tudi v družih koristnih vednostih. Celo peti ju je vadil in igrati na glasoviru, kajti bil je sam izversten pevec in krasno je sviral na glasoviru. Na večer vsacega dné se je v vitezovi hiši igralo in pevalo; to je bila stara navada. Necega večera, proti koncu zime, so zopet vsi štirje sedeli v gorki izbi krog glasovira. Vitez je nalašč za otroka zložil malo, lahko pesmico. Materi pa o tem ni nič povedal, ampak otroka naj bi jo iznenadila. Mati je najprej pela nektere točke; njen glas se je razlegal kot sreberne strune don, vitez pa je njeno petje spremljal z mojstersko roko. — Tedaj reče: „No Karol in Minka, sedaj pokažita vidva svojo umetnost!“ Karol sede h glasoviru in igra; Minka pa z nežnim glasom, sicer malo boječe, vendar neizrečeno ljubeznjivo zapoje sledečo pesmico:

Ne plaši se! če burja hraste vije;
Po hudi uri lepše solnce sije;
'Zročuj Bogu v nadlogi vsaki se!

Ne plaši se v bolezni, če pridere,
 Al' ti nesreča tudi vse pobere:
 K nebesom vzdigni roke in sercé!

Veséli se! Naj se sercé razjasne,
 Saj žalost le škoduje, nič ne hasne;
 Živiš pošteno, nikdar ne žaluj!

Mati, slišati prvo pesem iz ust svojih otrok, bila je presrečna. Celó pevske veselice na kraljevem dvoru ji nijso tolikanj veselja naredile, ko ta prva pesem. Ljubeznjivo je objela otroka in djala: „Bog, ki vaju je doslej varoval, bode vama tudi zanaprej mogočen varuh.“

V tem trenutji se odpró vrata, in v izbo dere tropa oborožencev narodne garde. Poveljnik pokaže list, ki mu nalága viteza takoj prijeti in v meško jetnišnico odpeljati. Tožen je vitez, da je kraljev priverženec in sovražnik svobode; zatoraj mora v zapor. Mati pade na kolena pred odurnega moža, vije roke, in vroče solze se ji vderó po obledelih licih. Tudi otroka povzdigneta nežne ročice in kmalu je nastal grozen jok. Toda vse je bilo zastonj. Vojščak je bil terdega serca; grozno so se mu svetile oči izpod temnega čela, ktero so deloma pokrivali černi lasje, in divja mu je bila brada. Prosili so ga, naj do jutra počaka, ali vsaj eno uro, da bi očeta preskerbeli s potrebnimi rečmi; ali vse ni nič pomagalo. Mati in otroci so se viteza oklenili in plakali, tedaj pa so vojščaki pristopili in ga sè silo odvédli.

Žalost matere in otrok se ne da popisati. Materi so se kolena šibile, zategadel je sedla na stol,

otroka pak sta se jokaje stiskala k njej. Pred durmi so še vedno stali nekteri vojaki, da bi se stvar ne zvedela v vasi; ker vaščani so viteza silno ljubili in v časti imeli. — Blaga in pobožna mati se vendar umiri in reče: „Draga otroka! Grozna nesreča nas je zadela; vendar zaupajmo v Boga! Bog nam je to žalost poslal, on nam bo podelil tudi milost, da jo voljno sprejmemo in prenašamo. Vse, kar Bog stori, prav stori. Zatorej recimo zaupljivo: Gospod! Zgodi naj se tvoja sveta volja!“

Nesrečna gospa si je mnogo prizadjala, rešiti moža iz zapore. Kakor hitro je straža odšla, hitela je v mesto k sodnikom, in zaterjevala, da je nje soprog nedolžen; sklicevala se je na celo soseščino, da je mirno in za-se živel, ter se kar nič brigal, kar se po svetu godi. Vendar ložje je kamen omehčati, kakor te sodnike. Še to ji niso dovolili, da bi bila soproga obiskala v ječi. Čuti je bilo celo, da bode k smerti obsojen.

V treh dneh se je vrnila na svojo grajščino, ali glej! to so posedli vojaki in jo plenili, premoženje so pobrali in grajščino v vojašnico spremenili. Gospó uiti pustili niso v grad. Žalostna je šla od tod, ter zdihovala po otrocih, kajti nikdo ji ni vedel povedati, kam da so prešli. Ljudje so bili zbegani in razperšeni. Pozno je bilo že v noč. Kam naj bi se obernila, kje prenočila?

V tem ji pride naproti Šimen, star, zvest, grajski služabnik, in pravi: „Milostna in dobra gospá! Šlišal sem, da tudi vas hočejo dati v zapor, ker ste v svoji nesreči govorili nekatere terde besede o vnebovpijoči krivičnosti in grozovitosti; o ljudeh,

ki svobodo obljubujejo, pa le druge zatirajo. Nekdo vas je ovadil, in bojim se, da prav kmalo pridejo po vas. Ne ostane družega, nego da bežite, gospoda ne morete rešiti več, rešite vsaj sebe in otroka, ki sta v moji hiši. Pojte z menoj k njima. Moj brat je star ribič, stanujoč na bregu Rena, in je v tej zadevi podučen. Še to noč vas spremim k njemu, on vas varno popelje čez reko — državno mejo, in tako rešite sebi in otrokoma življenje.“

Šla sta v hišo starega Šimna, ki je bila v sredi vasi. Pregovor pravi, da nesreča ni nikoli sama. Minka je tisti dan, ko se je gospá v mesto podala, od strahú in žalosti zbolela, in ravno ta večer ji je bilo najhuje. Mraz ji je pretresal nežno telesce; zavedla se ni, in matere ni poznala. Mati takoj sklene, pri bolnemu detetu ostati in mu streči. Ali zdravnik, ki je bil ravno navzoč, ji odsvetuje na vso moč. „Bolnica“, pravi, „ne more dolgo živeti; za vas, milostna gospa, je skoro da mrtva. Če tudi ostanete, ubogemu otroku ne morete nič pomagati. Dolžnost vam je, sebe in dečka rešiti.“

Bleda ko smert je stala mati poleg bolniške postelje. in nikakor se ni mogla odpraviti na pot. Rahlo jo prime zdravnik za roko, da bi jo iz sobe odpeljal, naredila je par korakov, a naglo se zopet oberne, oklene se ljubljene hčerke, ter zakliče bolešno: „Drago dete, jaz te ne zapustim! Kaj mi je za življenje! S taboj hočem umreti!“

Stari Šimen in njegova žena sta jo prelepo prosila, naj nemudoma odpotuje, in sta sveto obljubila, da bosta za bolno gospico skerbela, kakor za lastno dete. „Noč se je storila“, djal je Šimen,

„le po noči je moč ubežati. Čem delj odlašamo, tem večji je nevarnost za nas vse. Saj veste, da je smertna kazen odločena vsakemu, kdor ptujca prenočuje, ako ni to gosposki prej naznanil.“

Tedaj reče oplašena mati k otroku: „Draga Minka! Ker mi tedaj ni ostati v tej hiši, pa pojdem v božjem imenu. Bog s tabo, ljubljeni angelj! Pojdi v prebivališče miru, kjer nedolžnosti več ne zatirajo, kjer se solzé več ne pretakajo; pojdi tje, kjer se ljubeča serca več ne ločijo!“

Mali Karol je tudi sestrico prijel za roko in dejal: „Veseli se, ljuba Minka! Prišla boš v družbo angeljev; tam bodeš srečnejša, nego mi na zemlji, ki vedno živimo v strahu in nevarnosti. O kako rad bi šel s teboj!“

Mati poklekne pred posteljo in z očmi v nebo vpertimi, govori takole: „Sprejmi jo, o Bog, v dar od žalostne matere. Priporočim jo tvoji milosti in usmiljenju!“ Potem ustane, Minko goreče poljubi in s Karolom urno odide iz sobe.

Gospá Topolovska je tedaj na begu. Zvesti Šimen je pospravil nekatere potrebne reči za njo in in jo spremil. Gospá je korakala s Karolom, ki je imel tudi malo popotno torbico. Ni besedice ni bilo čuti; vsi so molčali. Noč je bila silno neprijazna, ker veter je bučal in gosto je padal dež iz oblakov. Slednjič spregovori Šimen: „Bog nam je poslal nevihto in stemnil noč, sicer bi ne bili varni pred zasledovalci. Glejte, kar se nam hudò zdi, je vendar v naš prid. Tudi nadloge in nesreče nam pošilja Bog v naš blagor.“

Prišli so do kočē starega ribčā. Stopijo v malo zakajeno izbo, ktero je le borno rasvitljevala svitilnica v kotu. Ribič je z odkritoserčno prijaznostjo pozdravil gospó in dečka, in jima velel sestiti; sam pa je šel s Šimnom pogledat za čoln. Njegova žena je donesla gorke juhe, kruha in vina. Begunca sta le malo zavžila; ni se jima ljubilo, ampak od mraza in strahú sta z zobmi klepetala. Ribič se kmalu verne, in vsi so se podali k reki. Luna — v zadnjem kraju — je ravno vshajala, pa le sem ter tje skozi pretergane oblake zasvetila. Groza je spreletela gospó, ko je v tej viharni noči imela prevoziti se čez mogočno reko, v malem čolničku, ki je imel prostora komaj za dve osebi. Toda ribič je stopil v čoln, prijel za veslo, in s pobožnim zaupanjem djal gospej: „Le vstopite! Bog nam bode pomagal, da pridem srečno čez.“

Šimen je ponižno vzel slovo od gospé in ji izročil, kar je v gradu rešiti mogel: zlato tobačnico, zlato uro in dvoje dragocenih uhanov. Priložil je še nekoliko cekinov, ki si jih je prihranil v gospejni službi, a gospej tega ni povedal. Poljubil ji je roko, dečka pa goreče objel. „Oh, milostna in dobra gospa“, djal je, star sem že, težko, da vas še kedaj vidim. Rad bi vam še naprej služil, a to ne gré. Bog pa bode za vas skerbel, in vam še srečne dni doživeti dal. Tako dobrotljivih ljudi Bog ne more zapustiti. Jaz pa bodem skušal tudi viteza rešiti, naj velja, kar hoče.“ — Vsi so jokali. Šimen pomaga gospej in dečku v čoln, potem pa poklekne in reče: „Tukaj bom klečal in molil, da mi brat prinese vest, da so srečno prišli čez reko.“

Hotel Bog, da bi jim kmalo imel dati vesela poročila o vitezu in Minki!“

Gospá Topolovska je srečno prepeljala se čez reko. Zdaj ni bila več v nevarnosti. Vendar tukaj ji ni ostati. Kam naj se oberne? — Zavila je poleg Rena v Švico, a tam je bilo drago živeti. Svetovali so ji na Švabsko, a tudi tam ni bilo zánjo. Po dolgošnjem potovanji dospé na mejo Tirolske, in zvé, da jo nek star, pošten Tirolec rad sprejme v svojo hišo. Tja se tedaj podá sè spremljevalcem, kateremu so bila vsa pota znana. Šli so čez visoke goré in globoke doline. Slednič vendar ugledajo nizko v dolini, vendar še verh sivega skalovja nekoliko lesenih hiš, in med njimi malo kapelico. Na levo se je razprostiral temen smrekov gojzd, in za njim sta se dvigali dve gori, pokríti še z belim snegom; v dolini pak je bilo že vse zeleno, kajti pratika je že davno kazala pomlad. Tje doli pokaže spremljevalec sè svojo palico, in pravi: „Gospá, to je Černiverh, kamor ste se napotili.“ In težkega serca je stopala s Karolom po ozki stezi navzdol.

Stari Tirolec, verli možak, jo prijazno sprejme. On sicer ni umel z gospôdo občevati; „ti“ ali „vi“ mu je bilo vse jedno. Vendar se je vèdel pošteno in spodobno. Da bi gospó bolj počastil, oblekel je sivo nedeljsko kamžolo in rudeč telovnik, na glavi pa je imel lep zelen klobuk z zakrivljenim petelinovim peresom. „Bog te sprejmi, milostna gospá,“ djal je po stari tirolski navadi; „drago mi je sprejeti te s tem prijaznim dečkom pod svojo streho.“

Tirolka, prijazna starka, stala je na hišnem pragu. Snažno je bila opravljena. Vidi se, da pride iz kuhinje, ker si briše roko ob bel predpasnik, potem pa jo podá gospej, rekoč: „Bog s taboj, ljuba gospá! Kosilo je že pripravljeno; vendar z malim boš morala zadovoljna biti, ker pri nas se hranimo le z mlekom, ovsenim kruhom in krompirjem.“

Verli Tirolec pelje gospo v izbo, ki je bila zánjo pripravljena. Skozi malo okence se je videl oni smrekov gozjd in omenjena dva snežnika. Pohištvo je bilo kaj priprosto: miza, klop, par stolov iz smrekovega lesa, in zelena peč. Iz te izbe se je šlo v malo, revno spalnico. Gospá pa je bila zadovoljna in prav hvaležna za to prijazno zavetje. Sama je gospodinila in kuhala, sicer pa je pletla in šivala, ter si marsikak krajcar prislužila. Naj bolj jo je pa skerbelo za Karola. Sama ga ni mogla podučevati, ker je že začel z latinščino. Knjig pa tudi ni pri roki. Ko so jo nekega jutra te skerbí mučile, oglasi se mali zvonček nad kapelo. Stara, pobožna Tirolka je berzo v sobi in pravi, da so prišli gospod župnik od fare maševat v kapelico. Gospá se nemudoma podá s Karolom v svetišče. Gospod župnik so opravili sv. mašo in imeli kratek nagovor. Gospá si je vsako besedo globoko v sercé vtisnila. Po svetem opravilu je govorila s župnikom in spoznala, da je gospod prav moder in prijazen. Obljubil je za Karola naročiti potrebnih knjig in ga tudi podučevati, da se le deček potrudi do fare.

Kdo je bil tega bolj vesel, nego Karol. Komaj je čakal, da je kosilce minulo, ker popoldne jo je

navadno brisal s knjigami čez hrib. Ako je pa deževalo, ostal je doma. V takem slučaju mu je postal dolg čas. Razumna mati je vedela, da mora imeti deček tudi kako zabavo; pride čas za delo, pa tudi čas za počitek in zabavo.

Na Tirolskem prirejujejo obilo kanarčkov, ktere daleč na okrog — po ptujih deželah prodajajo. Tudi naš stari Tirolec je imel več lepih, mladih kanarčkov. Karol prosi tedaj mater, naj mu enega kupi; djal je: „Minka je imela doma tudi kanarčka, kupite ga, ljuba mati, tudi meni. Vsaj nas bo spominjal drage domovine!“ Mati mu ga je rada kupila; drag tako ni bil. Karol si je izbral onega, ki je bil Minkinemu najbolj podoben. Imel je s živalico veliko veselja. Tiček je postal kmalo krotak; priletel je in se mu vsedal na roko, ter mu jemal drobtinice izmed ustnic. Kadar je Karol pisal, priletel je in mu kljuval peró ali pa rokó; in da mu ni bil pri delu nadležen, moral ga je včasih zapreti v kletko. Pel je pa tako, da se je Karol le čudil. Stari Tirolec je djal: „Nauči ga žvižgati kako lepo pesmico!“ Karol se je starcu smijal, ker ni še slišal, da se kanarček nauči kake melodije. Tirolec pa prinese malo flavtico in zapiska veselo poskočnico. „Oj, oj“, zakliče Karol, „ta flavtica ima pa res prijazen glas!“ Karol je imel veselje in zmožnost za vsak uk. V kratkem času se nauči toliko na flavti, da zamore vsako pesem zapiskati. Posebno eno je večkrat piskal tičku, in nepopisljivo je bilo njegovo veselje, ko jo tudi kanarček nekega dne brez napake zažvižga. „Glej, ljubo dete“, reče mati, „da tudi ti svoje

dolžnosti tako točno in vestno spolnuješ.“ Kanarček je včasih oba zabaval, posebno kedar je bilo deževno vreme in nista mogla iz izbe.

Mirno je teklo njuno življenje. Mati je vedno mislila na svojega soproga in na Minko. Nekteri dan se ji je sercé kerčilo od skerbi in žalosti, in marsiktero noč je v solzah prečula. Vedno je čakala na kako poročilo, toda zastonj. Gospod župnik so ji vsak teden enkrat po Karolu poslali časnikov, in tam je bilo večkrat kaj brati iz Francoskega. Nekega večera pride Karol vesel domov in poda materi časopise, rekoč: „Gospod župnik sicer niso vsega prebrali, vendar so djali, da boste brali veliko veselih poročil ondi.“ — Mati je urno pregledala časnike in brala, da bo kervave vojske kmalu konec. V duhu je že spet v svoji domovini. — Pa kaj stoji tiskano na zadnji strani časnika? — Dolga versta imen je; imena tistih žlahtnikov, ki so bili zarad zvestobe do kraljevega prestola vsmerjeni. Med njimi se je bralo tudi ime — viteza Topolovskega. Gospá se vstraši bolj, kot bi poleg nje treščilo. Časnik ji pade iz rok, ona pak se zgrudi omedlela. Karol kliče na pomoč, in dobri ljudje urno pridejo iz onega konca hiše. Komaj so jo obudili; ali ostala je bolna od tistega trenutka in hirala je od dné do dné. Ubogi deček se ni ganil od njene postelje in je sam jel bolehati. Stari Tirolec je z glavo majal, in sam pri sebi djal: „Jeseni, ko bo rumeno listje z drevja padalo, padlo bo na groba teh dveh revčkov.“

Vernimo se sedaj k Šimnu. Ko se je poslovil od gospé in Karola, čakal je, da se poverne brat

s čolnom in mu pové, da so srečni dospeli onkraj. Zdaj pa mu je bila sveta skerb rešiti viteza smerti. Zdelo se mu je čez vse mere krivično, viteza vsmeriti zavoljo tega, ker je bil zvest in udan svojemu postavnemu kralju.

Koj v jutro družega dné hiti v mesto. Tam je služil pri narodni gardi njegov sin Jaka — si cer ne rad, pa ni nič pomagalo. Od časa do časa je prišla nanj versta, da je stražil ujetnike. Z Jakovo pomočjo tedaj je upal Simen oprostiti svojega gospoda. Naredila sta razne načerte, a nobenega nista mogla izpeljati. Slednjič sta sklenila, da bo Jaka najbolj sam vedel za pripraven trenotek in ugodno pritiko. A ta prilika se ni ponudila, Jaka je obupal nad rešitvijo ubozega viteza. Topolovski je bil nekega dné k smerti obsojen, in koj drugi dan se je imela zversiti obsodba. Zalosten je sedel vitez v svoji ječi tisto noc in podpiral si glavo. Tema je bila, ker še luči mu niso dali v ječo. Mislil je na soprogo in na svoja otroka. Bal se ni umreti, a skerb ga je terla za svoje drage, saj še danes ni ničesa čul o njih. Vendar je bil miren in popolnoma udan v voljo božjo. Djal je: „To je zadnja noč mojega življenja, in kje naj iščem tolažbe, ce ne pri Tebi, miu Bog! Kar Ti storiš, je vselej naj bolje. Ravnaj tudi z manoj in z mojimi po svoji sveti volji. Ako si mi smert odločil, potem skerbi milostljivo za mojo ženo in za otroka, ter vlij tolažbo v njihova serca. Zau-pajoč v Tvojo milost, bodem mirno položil glavo pod nož, ki je že rudeč od kervi mojih prijateljev. Ako si pa sklenil, ohraniti me, bode tvoja vsemo-

gočna roka odperla vrata moje ječe in me rešila kervoločnih sovražnikov. V tem slučaju naj bo ostalo življenje Tebi darovano v hvaležen dar!“

V take misli vtopljen, začuje vitez velik šum od strani mostovža. H krati se odpró vrata njegove ječe; gost dim sili vánjo in grozen blišč razsvetljuje prostore. Mlad vojščak stopi pred viteza in mu zakliče: „Za božjo voljo vas prosim, rešite se!“ Vojščak je bil Jaka, sin starega Šimna. Po neprevidnosti vojščakov je nastal ogenj v hiši. Ti so urno odložili orožje in gornjo obleko, ter hiteli gasit požar. Jaka je porabil to priliko, v naglici pobral nekaj orožja in vojaške obleke, ter hitel z njo k vitezu rekoč:

„Urno oblecite vojaško opravo!“ Pomagal mu je zapenjati suknjo, postavil mu klobuk s kokardo na glavo, prepasal mu sabljo in podal puško v roko. Brada, ki mu je v ječi zrasla, storila ga je podobnega divjim vojakom. „Zdaj je vse prav“, reče Jaka, „le urno in pogumno po stopnicah skozi velika vrata; nikdo vas ne bo spoznal. Hitite k mojemu očetu, ki je pri svojem bratu na bregu Rena!“

Vitezu se je zdel Jaka rešiven angelj, ki mu prinese rešitev z nebes. Resnega obraza hiti po stopnicah, kakor da je poslan isveršiti najvažnejša naročila. „Umaknite se! Prostor!“ upil je nad ljudmi, ki so privreli z gasilnim orodjem, ter je srečno prišel na cesto. Pogumno koraka proti mestnim vratom, in ko pove po Jakovem naročilu geslo, pustijo ga iz mesta.

Krog polnoči dospe do kočē starega ribiča in poterka na okno. Ribič pride iz kočē in se zeló prestraši, videti pred saboj vojščaka. Že je mislil, da so prišli pónj in po brata, ker je bilo znano, da sta vitezova prijatelja. Toda v tem trenutku spozna gospoda Topolovskega in zakliče povzdignjenima rokama: „Bogu bodi čast in hvala!“ Berzo stopi vitez v izbo, kjer je Šimen že deset dni čakal na svojega gospoda. Ginljivo je bilo videti, ko sta se gospod in služabnik objela, kot dva brata. Pervo vprašanje Topolovskega je bilo: „Kje je moja soproga, kje sta otroka? — Šimen je povedal, da sta se srečno rešila na ono stran Rena, da je bila Minka zeló bolna, zdaj pa je zdrava in prenočuje v istej kočī. Minka, ki je v sredi izbe spala, se je zbudila in očeta koj po glasu spoznala. Kmalu je pritekla v očetovo naročje, in oba sta točila solzé veselja.

Vitez se je naglo odločil, slovó dati svoji, — nekđaj tako srečni — očetnjavi, ter preseliti se na nemška tla. Čoln, ki je rešil njegovo soprogo in Karola, isti čoln naj prepelje tudi njega čez Reno. Vsi štirje se urno odpravijo; stari ribič gre naprej, Šimen koraka za njimi s pertljago na rami. Noč je bila jasna, in nebo sē zvezdami obsejano. Že so se bližali reki. Kar začujejo za saboj strel, in divji glasovi vpīejo: „Stojte! Stojte!“ Bili so vojaki iz mesta, ki so ogenj v jetnišnici kmalu pogasili in viteza sledili. To jim ni bilo težko, ker so kmalu uganili, da je vitez v pogrešani vojaški obleki pobegnil. Čem bliže reke so prišli, tem bolj so vpili. Ni čuda, ako je našim beguncem

skoro sercé vpadlo. Vendar so hiteli, kar se je dalo. Vitez, z Minko v naročji, skoči urno v čoln, Šimen za njim. V hipu sta prišla za vesla in na vso moč vesljala. Stari ribič, ki tako ne bi bil imel prostora v čolnu, skrtil se je v votlino stare verbe.

Ali komaj so priveslali dvajset korakov od brega, že so vojaki tik vodé, ter začno streljati za begunci. Strašno so jim krogle žvižgale krog ušes. Vitez veli Minki, vleči se v čoln, on pa se Šimnom krepkeje zasaja veslo. Ena krogla je proderla vitezov klobuk, dve drugi ste prileteli v Šimnovo veslo. Čolniček se je močno zibal; malo da ni vodo zajel. Vendar srečno so dospeli onkraj reke; nobeden ni bil zadet. Vsi trije so pokleknili na bregu, ter se goreče Bogu zahvaljevali za srečno rešitev. Potem so se malo počili od prestanega dela in strahu. Kmalu pa so se dvignili, ter krenili proti Švabskemu gorovju, ki se zaradi smrečja imenuje Črnigojzd.

Topolovskemu je bilo zdaj edino na srcu, poiskati ženo in sinka. Šimen je poznal poštenega kmeta, stanujočega tik Črnogojzda. K njemu so se podali, da bi si privoščili par dni počitka in se okrepili za daljno pot. A Topolovskemu ni bilo tamkaj ostati. Djal je Šimnu: „Jaz nimam miru, dokler ne najdem gospé in Karola. Praviš, da sta morda v Švici. A, dragi Šimen, kako pridemo tje? Minka ni za pešpot, voza pa ne premoremo.“

Šimen privleče mošnjček iz žepa in strese iz njega rumene cekine na mizo. „Gospod vitez, nismo tako revni, kakor mislite. Ko ste bili še na svojem

posestvu, pomagali ste radi ubogim. Njim, ki so bili v denarni zadregi, radi ste pomagali. Ko ste bili v ječi, iztirjal sem jaz mnogo tega denarja. Res, veliko jih je, ki so nehvaležnega srca in tudi poštenosti ni pri njih doma; a mnogo jih je, ki niso le dolg poplačali, ampak iz hvaležnosti tudi kaj pridjali. Glejte, vitez, to je tedaj vaša last!“ Vitez je denar preštel in hvaležen djal: „Veliko je denarja, res, prav veliko ga je. Vendar, koliko časa shajamo ž njim?“ — „Dobro hočemo gospodariti“, pravi Šimen; „a v Švico vendar gremó.“

Šimen je kupil konja in voziček. Pritrdil je nanj velike obroče, in nanje pripel štorijo, da bi jih varovala dežja in vetra. Tedaj se podadó na pot. Šimen je večjidel korakal poleg voza, vitez in Minka pa sta se morala skoraj zmirom peljati, ker Šimen je na to silil. Srečno so dospeli v Švico. Popraševali so povsod po gospéj, a nikjer ni bilo sluha o njej. Zastonj se podadó na Švabsko nazaj.

Ali moči vitezove so opešale. Dolgotrajna ječa, skrb za svoje, in zdaj utrudno potovanje je njega tako prevzelo, da je obolel in ni mogel dalje. Ostali so tedaj v malem Švabskem mesteci. Šimen je vzel v najem stanovanje z dvema izbama in kuhinjo, kupil je potrebno pohištvo, ter začel prav vrlo gospodariti. V tem ga je Minka po môči podpirala. Vitez je bil večjidel v postelji, in dolgo dolgo je trajalo, da je mogol zopet na noge. Minka mu je skrbno stregla, in ga kratkočasila, kakor je vedela in znala. Vsaki dan mu je storila kako veselje; ali mu je zapela novo pesmico, ali mu brala iz knjige, ali pa mu je pripravila kako tečno jed.

Vitezu je Minkina pozornost dobro děla in skazoval se je hvaležnega in zadovoljnega pri vsakej priliki.

Minka je obhajala svoj rojstveni dan. Zgodaj v jutru je šla k sveti maši, da bi se Bogú zahvalila za obilne od njega prejete darí, in molila za ljube starše. Ko pride domov, zagleda na oknu krasne cvetlice v nežnih posodah, in nad njimi v lepi kletiki rumenega kanarčka s čopo na glavi, kakoršnega je imela doma na grádu. Jutrajno solnce je kaj prijazno sijalo skoz okno, in v solněnem svitu so cvetice še bolj odlikovale se s krasnimi bojami. Minka je bila kar oĉarana. Precej je uganila, da so ji oĉe napravili to veselje. Z otroško ljubeznivostjo zahvalila se je dragemu oĉetu za toliko nepriĉakovano veselje. Vitez pa je djal: „Sprejmi to za dobro, drago dete! Saj veš, domá je bilo drugaĉe: tvoj rojstveni dan je praznovala cela vas. Danes pa ga moremo praznovati v tihem veselji.“

Kosilo je bilo ta dan nekolike obilnejši. Vitez je bil prav iz srca vesel. Tudi Šimen je Ź njima obedoval. K sklepu obeda je prinesel potico, okinĉano s cveticami in stklenico rudeĉega vina. Vitez je napil Minki, svoji soprogi in Karolu. Ali pri tem spominu se mu je milo storilo, solze so mu kapale v kupo. „Bog zna, Minka“, djal je, „kje in kako praznujejo mati tvoj rojstveni dan? Vedi Bog, v kakih razmerah živé? Oh, koliko nevarnosti in neprijetnosti preti gospéj in Karolu, ki na tujem nimata varuha, ne prijatelja. Kdo vé, bomo li ta dan še kedaj vkupaj praznovali? Jaz sem bil sicer vedno zadovoljnega srcá, in sem trdno upal

božji previdnosti; sedaj pa me tare žalost in grozna skerb. Bojim se, da — —“

Minka se oklene očetu krog vratú in ga tolaži: „Umirite se, ljubi oče; Bog nas ne zapusti. Nas je rešil res po čudoviti poti, bode nas zaúpljivo tudi združil.“ „Bog nas ne bo pozabil“, priterd Šimen. Vsi trije so nekako pobožno obmolčali. V tem zapoje kanarček nam že znano pesem:

Ne plaši se! če burja hraste vije;
Po hudi uri lepše solnce sije;
'Zročuj Bogu v nadlogi vsaki se!

Minka začudena sklene roke, in pravi: „O Bog, to je pesmica, kojo sva pevala s Karolom isti večer, ko so vas, ljubi oče, neusmiljeni vojaki odpeljali v ječo.“ Vsi trije se čudijo in opazujejo ptička. Ta je pesmico ponovil dvakrat, vselej enako, do pičice. — „To je čudno“, reče slednjič vitez. „Skoraj bi začel upati, da zopet najdem ljubljeno ženo in Karola; saj le te dva sta zamogla tička naučiti te pesmice. Povej Šimen, odkod si prejel kanarčka?“

Šimen pravi, da ga je kupil od mladega Tirolca „Tedaj pojdi ga urno iskat in pripelji ga sem; morda on kaj ve o naših dragih!“ — Šimen gre in dolgo ga ni nazaj. Topolovski in njegova hči sta ga težko težko pričakovala. Pervi reče žalosten: „Hudó se jima mora goditi, ako prodasta tako ljubeznjivega ptička. Ali pa sta umerla, in kanarček je prišel v tuje roke.“ — V tem vstopi Šimen z mladim Tirolcem, a mož ni vedel nič posebnega o kanarčku. Kupil ga je v Tirolah od

nekega pastirčka. Ime „Topolovski“ ni nikoli slišal. Po daljšem popraševanju je povedal, da živi v istem kraju gospá z malim dečkom. Morda sta ona dva imela prej tega kanarčka. Gospá, pravi Tirolec nadalje, pride vsako nedeljo k božji službi, in dečka je pogostokrat srečal, ker hodi k gospod župniku v šolo. Deček je videti učen; nosi namreč kup bukev z jermeni zvezane na rami. Ko Tirolec še natančneje popiše njih postave, zakličejo vsi trije polni veselja: „To so naši, brez vse dvombe, to so naši!“ — Gospod Topolovski je prav natančno pozvedal za kraj, kjer gospá živi, in za pot, ki tje pelje, ter je podaril odkritosrčnemu Tirolcu velik srebernik (tolar).

Zna se, da jim ni bilo več ondi ostati. Ta vest je Topolovskega preje ozdravela, nego najbolše zdravilo. V hipu se je čutil krepkejšega. Minka je jela za pot pripravljati, Šimen pa je vravnal voz. Koj drugi dan se podajo na pot v prijazne Tirole. Se vé, da je šel Kanarček tudi ž njimi. Privezali so kletko na obroč strehe in ptiček jih je kratkočasil ponavljaje svojo ljubeznjivo pesmico. Mala družba je srečno dospela v vas, kamor je spadal tudi Černiverh. Takoj se podajo v župnijo (farovž). Gospod župnik jim pové, da res v bližini stanuje gospá Topolovska sè svojim sinom, toda gospá je bolehná in silno pobita, odkar je prejela vest, da je vitez bil vsmerten. Bolezen malo, da je ni poderla; le počasi se ji vrača zdravje.

Vitez vpraša, kdo je to laž raznesel. Gospod župnik princse časnik in ga da vitezu brati. Te-

daj je vitez z lastnimi očmi bral, češ, da je bil ta in ta dan vsmerten. Vitez je kmalu sprevidel, zakaj so ga tiskali med nesrečne žertve. Dvoje je bilo mogoče. V tistih dneh splošne zmešnjave so ga morda pozabili zbrisati iz števila vsmertenih, ali ga pa nalašč niso zbrisali, češ, saj ni vbežal, kakor se je govorilo, glejte, ta dan je bil vsmerten.

Viteza je bolelo, da je ta lažnjiva vest prišla do njegove soproge in jo tako hudo poderla. Gospod župnik je djal, da kaže zdaj previdno ravnati, sicer bi preveliko veselje imelo slabe nasledke za gospó. Dogovorila sta se z vitezom, kako bosta stvar vravnala, potem pa so se podali vsi proti Černemuverhu, dasi je bilo že pozno, in vreme tudi ne prijetno. Celi dan je namreč deževalo, in zdaj na večer je celo sneg naletaval. Vendar pot ni bila dolga; kmalu so dospeli na verh hribca, odkodar so se videle nizko doli sè snegom pokrite kočé. Pod gostim smerečjem so se ustavili in čakali, Šimen pa je šel doli proti koči, katero mu je blagodušni duhovnik pokazal.

Gospá je v črnem krilu sedela pri peči, ter pletla. Deček pa je ravno prižgal luč, ter jel brati iz knjige. Ko gospá starega, pa zvestega služabnika zagleda, glasno zakriči in pletenje ji pade iz rok. Serčno ga pozdravi, kakor pozdravlja hči svojega očeta. Tudi Karol samega veselja ni vedel kaj. Primaknili se še en stol k peči, in Šimen je sedel nanj.

„Oh, Šimen, v kakem stanu se zopet snidemo! Ne govorite mi od grozne smerti ljubljenega soproga. Moje serčne rane se še niso zacelile. Po-

vejte mi raje, kaj je z Minko? Je li vmerla? Vsaj zdravnik me je takrat malo potolažil. Morda že davno počiva v grobu? —“ Šimen pripoveduje, da bolezen ni bila tako huda, kakor je zdravnik z besedo terdil. Imel je pa dober namen pri tem; nalašč je djal, da je prav hudó, samo, da bi se bili vi laglje za beg odločili. Minka je kmalu okrevala in od tega časa je zdrava in terdna, ko mala sernca. Materi se je bralo veselje na licu in oči so se zopet enkrat prijazno zasvetile. „Ali Šimen“, djala je, „kako da je niste saboj pripe-ljali? Zakaj ste jo pustili na Francoskem, kjer je njeno življenje v vedni nevarnosti? Prišli ste do mene, brez nje, terdoserčen —.“ Še ni dobro zgo-govorila, kar se vrata odpro, in v hipu je Minka v materinem naročji. Tudi Karol se je približal. Gospá je pretakala gorke zolze, a bile so solze veselja, zakaj vtolažilo se je nekoliko njeno hre-penenje, oba svoja otroka je zopet stiskala na ma-terno sercé.

Vendar je to veselje kalila še britka žalost. „O, da bi bil še moj mož živ“, rekla je milo gospá, „o koliko bi bilo potem naše veselje! Ali, ljuba otroka, očeta ni več. Sercé mi poka, ko vaju gledam. Kako vaju jaz, vboga vdova le preživim in izredim?“ — Sedaj začne Šimen praviti nekako o vitezu, kakor da še živi. Previdno je govoril, ker se je bal slabih nasledkov za gospó, ki je bila že dovolj razburjena. A gospa je bila že na vse pripravljena. Veselje se je počasi množilo. Najprvo je prišel Šimen, potem Minka, sedaj bi skoro ver-jela, da tudi njen mož še živi. Ta je že čakal

pred vrati na ugoden trenutek. Umel je vse, kar so notri govorili, in zna se, da mu je serecé hudo bilo.

Ko je tedaj gospá iz nadaljnih pogovorov se Šimnom povzela, da vitez res še živi, zaklicala je v divnem veselji: „Toraj še živi? O, hvaljen in česčen bodi usmiljeni Bog, ki ga je rešil tolovajskih rok! Gotovo ni daleč! Pojte otroci, gremo mu naproti!“ — V tem se odpro vrata in vitez Topolovski hiti oklenit se svoje ljubljene soproge. Mislil bodeš, ljubi bralec, da je sedaj gospá kar veselja upila. Pa vedi, da so to posebni občutki, če zagledamo koga pred saboj, ktereга smo že med mertve prištevali. Tudi gospá je svojega soproga boječe gledala, kakor bi dvomila, je li res on, ali je le njegov duh. Svojega veselja ni mogla izraziti z besedami, le to je rekla: „Oh, koliko bo še le naše veselje v nebesih, kjer bomo zopet videli vse naše ljube!“

Zdaj so prišli v sobo še gospod župnik, stari Tirolec in njegova žena, in vsi skupaj so imeli prav prijeten večer poleg gorke peči.

Drugo jutro je šel Šimen v župnijo po kanarčka. Najbolj vesel ga je bil Karol; pa tudi drugi so se mu dobrikali. Je pa kanarček v resnici največ pripomogel, da so se naši znanci tako hitro sešli. Čudna so božja pota! Ko je bila gospa še hudó bolna, ušel je ptiček skozi odperto okno in ni se več vernil. Vse popraševanje po njem je ostalo brez uspeha. — Gospod Topolovski je tedaj pripovedoval, da je Šimen kanarčka kupil, in da je ta se svojo pesmico pripomogel najti bivališče gospé. Gospá je hvaležna sklenila roke in rekla:

„To je božja previdnost! Dobrotljivi Bog se je poslužil tega ptička, in vam naznanil, kje da prebivamo. Da niste kmalu prišli, gotovo bi bila umerla obilne žalosti.“

Karol se je tudi oglasil, rekoč: „Gotovo je bila od Boga misel, naučiti ptička isto pesmico. Žalosten sem bil, ko je ubežal iz kletke. Pa kdo bi bil takrat mislil, da mi ga Bog zopet povrne, in ž njim očeta in sestrico. Sedaj spoznam: kar Bog stori, vse prav stori.“

„Prav imaš, ljubi Karol“, pravijo oče. „Glej, Bog je nam odvzel vse imetje, da bi nam dal boljše darí. Čednost in krepost je več vredna, kot zlato in srebro. Zánjo si prizadevajmo, potem nam morda Bog pridjá še našo imovino, kakor je tebi vernil kanarčka.“

Huda se je godila pastirju, ki je kanarčka vjel, in tičarju prodal, mesto da bi ga bil vernil. Gospod župnik so ga k sebi poklicali in ga oestro posvarili. Deček je obljubil, da se bo zanaprej varoval nepoštenosti, „zakaj, zdaj spoznam“, djal je, „da ni nobena reč tako skrita, da bi ne postala očita“.

Gospod Topolovski je sklenil, tukaj ostati čez zimo. Šimen se je ustanovil v sosedni hiši. Kanarček je prišel na svoje staro mesto. Minka ga je skerbno hranila; če tudi je bila zemlja sè snegom odeta, vendar se je našlo zánj zeleno peresce v poboljšek; ali je vrezala košček jabolka in ga djala med kletkino mrežo. Kanarček pa je vesel prepeval svojo pesmico, in žujo marsikdaj razvedril lice vitezu in njegovi družini. Včasih so

bili v stiskah in skerbeh. Ptiček je zapel svojo pesmico; spomnili so se na pomen besed iste pesmi in kmalu so se potolažili. Djali so: „Zaupajmo v Boga, ki nam je bil tolikanj dober po tem kanarčku. Tolikrat nam je že pomagal, gotovo nas ne zapusti.“

Šimen: „Res, to je tudi moja misel. Kolikorkrat opazujem ptice, pridejo mi na misel besede sv. evangelija: Glejte ptice pod nebom; ne sejejo, ne žanjejo, pa vendar jih preživi Oče, ki je v nebesih! Ali vi niste popolniši kakor one? — Pesnica, ki jo ta kanarček žvižga, sega mi še globokeje v sercé: vsa maloserčnost mi mine, bodi si, da so naše zadrege še tako obilne. On, ki za tičke skerbi, ne bode nas pozabil.“

Naša družina je morala še nekaj časa boriti se s pomanjkanjem in skerbijo. Slednjič pa se je upor v domovini pomiril; vernili so se na svoje posestva, in veseli so bili svoje imovine tembolj, ker so bili zdaj v stani, bogato poplačati zveste jim prijatelje v sili: starega Šimna, njegovo ženo in sina, starega ribča, z eno besedo vse, ki so jim le količkej dobrega storili.

